

Nurmijärvi

Talousarvion- ja suunnitelman 2023-2025 laadintaohje

Talouspalvelut

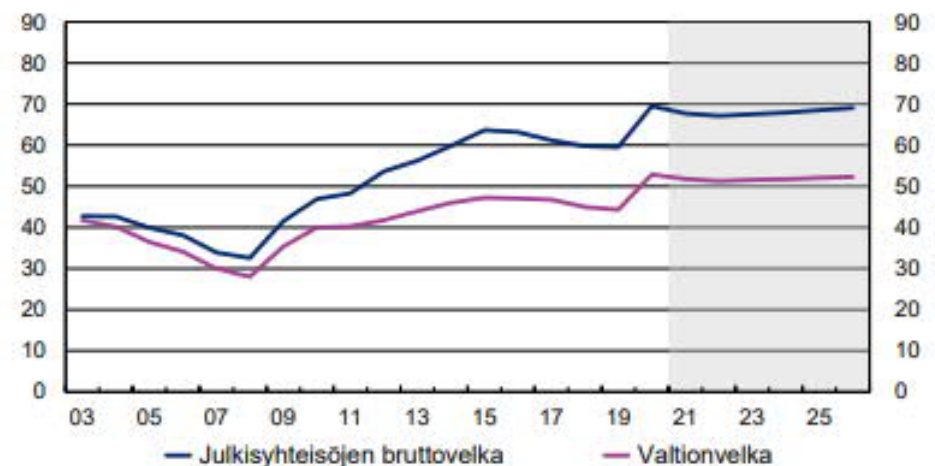
2.6.2022

Taloudelliset lähtökohdat taloussuunnitelmakaudella - Kansantalous

- BKT: ennustetaan kasvavan 3,4 % vuonna 2021. ja 2% vuonna 2022. Ukrainan sota vaikuttaa BKT:n kasvuennusteeseen huomattavasti.
- Vuoden 2022 jälkeen BKT:n kasvu hidastuu selkeästi.
- Keskipitkällä aikavälillä talouskasvu tulee hiipumaan, asettuen noin prosentin tuntumaan.
- Julkisyhteisöjen velka suhteessa BKT:hen kasvoi koronaepidemian vuoksi 10 prosenttiyksikköä korkeammalle tasolle kuin ennen kriisiä. Velkasuhteen kasvun ennustetaan taittuvan, joskin ukrainan kriisin vaikutukset BKT:hen heijastuvat myös velkasuhteeseen.

	2020	2021	2022**	2023**	2024**	2025**	2026**
BKT markkinahintaan, määrän muutos, %	-2,9	3,4	3,0	1,5	1,4	1,2	1,2
Bruttokansantuote, mrd. euroa	236	249	262	271	281	289	299
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	0,3	2,2	2,6	1,8	1,8	1,9	1,9
Työttömyysaste, %	7,7	7,6	6,7	6,5	6,4	6,3	6,2
Työllisyysaste, %	70,7	72,4	73,5	74,0	74,2	74,4	74,5
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:hen, %	-5,5	-2,8	-2,1	-1,3	-1,1	-1,0	-1,0
Valtio	-5,5	-3,3	-2,5	-1,4	-1,4	-1,3	-1,1
Paikallishallinto	0,0	-0,2	-0,7	-0,6	-0,5	-0,6	-0,6
Hyvinvointialueet					-0,2	-0,2	-0,2
Sosiaaliturvarahastot	0,0	0,8	1,1	1,0	1,1	1,0	1,0
Rakenteellinen jäämä, suhteessa BKT:hen, %	-3,3	-1,7	-2,0	-1,2	-1,1	-1,0	-1,0
Julkisyhteisöjen bruttovelka, suhteessa BKT:hen, %	69,5	67,7	67,1	67,5	67,9	68,5	69,1
Valtionvelka, suhteessa BKT:hen, %	52,9	51,8	51,3	51,6	51,7	52,1	52,3
Tuotantokuilu, % potentiaalisesta tuotannosta ¹	-3,8	-1,8	-0,2	-0,1	0,0	-0,0	0,0

Julkisyhteisöjen velka
suhteessa BKT:hen, %

Taloudelliset lähtökohdat taloussuunnitelmakaudella 2023-2025 Nurmijärven kunta

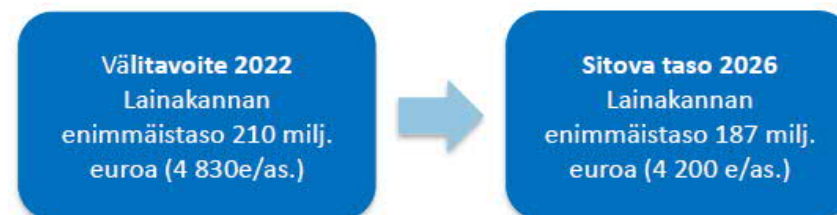
- Vuodet 2018 ja 2019 alijäämäisiä yhteensä 27,8 milj. euroa. Vuodet 2020 ja 2021 olleet ylijäämäisiä valtion koronatuista ja poikkeuksellisen suurista myyntivoitoista johtuen. Vuosilta tehty investointivaroja yhteensä 19,8 milj. euroa.
- Käyttötalousmenot kasvoivat vuonna 2021 kunnan omassa tuotannossa 3,8 prosenttia, joka oli huomattavasti suurempi kasvu kuin vuonna 2020. Inflaation myötä kasvavat hinnat ja sote-uudistuksen vaikutukset tulevat haastamaan kunnan käyttötalouden suunnittelua.
- Verotulojen kehitys ollut vuosina 2017-2019 erittäin verikkaista (verotulojen muutos +7,1 milj. euroa) ja vuodelle 2020 tehdyistä veronkorotuksista ei saatu koronasta johtuen kaikkia hyötyjä irti (kunnallisvero -4,6 milj. euroa talousarvioon nähden). Talouden kohentuneet näkymät vaikuttivat vuonna 2021 positiivisesti verotulojen kertymään (kunnallisvero +7,7 milj. euroa talousarvioon nähden).
- Lainakannan kasvu vuosina 2017-2021 63,4 milj. euroa.
- Kunnan pitkän aikavälin talousennusteessa tulevat vuodet näyttävät merkittävästi alijäämäisinä, jonka vuoksi vuonna 2020 käynnistettiin talouden tasapainottamistyö. Vuoden 2020 ja 2021 koronatuot tarjosivat hetkellisen helpotuksen talouden tasapainotukseen, mutta tulevina vuosina tasapainotuksen merkitystä ei voi korostaa liikaa kunnan siirtyessä uudelleenlaiseen tulorahoitusympäristöön.

NUUKA-ohjelma 2020-2026

- Tavoitteena velkaantumisen hidastaminen ja lainakannan kääntäminen lopulta laskuun.
- NUUKA-ohjelman mukaisen lainakannan välitavoitteen ja sitovan tason saavuttaminen hyvin epätodennäköistä.
- Tästä johtuen on vuonna 2020 käynnistetty NUUKA-ohjelman päivitys ja NUUKA:n toimenpidesuunnitelman valmistelu. Toimenpidesuunnitelma vahvistettiin tammikuussa 2021 ja Nuuka-ohjelma päivitetään vuoden 2022 aikana.

Lainakantatavoitteet vuosille 2022 ja 2026

Lainakanta TP2021
217,3 milj. euroa / 4 923/as.
Lainakanta kasvanut 2015-2021 keskimäärin 16,2 milj. euroa vuodessa

Nurmijärvi

BUDJETOINTITEKNISET OHJEET

NUUKA-toimenpideohjelman huomioiminen kehys- ja talousarviovalmistelussa

- NUUKA:n toimenpidesuunnitelman sisältää käyttötalouden sopeutustoimet vuosille 2021-2025.
- Talousarviokehityksen valmistelussa tulee huomioida asetut toimenpiteet kokonaisuudessaan.
 - Mikäli jokin asetettu toimenpide ei vuoden aikana toteudu suunnitellusti, raportoidaan siitä toisessa osavuosikatsauksessa ja haetaan tarvittaessa määrärahamuutosta.
- Toimenpidesuunnitelman toimeenpanon suunnittelulle ja raportoinnille on rakennettu erillinen raportointipohja ks. [raportointipohja](#).
- Raportointipohjassa on annettu pohjan täyttöohjeet.
- Raportointipohjan täyttäminen voidaan aloittaa kehysvalmistelun yhteydessä. Pohja tulee olla viimeistään täytettynä elokuun loppuun mennessä toimialojen ja liikelaitosten talousarvioesitysten valmistumisen yhteydessä.

Talousarviokehys 2023 – Käyttötalouden valmistelu

- Taloussuunnitelman 2023-2025 valmistelu käynnistyy investointien suunnittelulla sekä talousarviokehysten muodostamisella.
- Toimialat antavat oman ehdotuksensa kehyksestä 16.5.2022 mennessä, jonka jälkeen kehys käsitellään kunnan johtoryhmässä ja esitetään valtuuston talousseminaarissa. Tämän jälkeen kehys esitetään edelleen KH:n vahvistettavaksi. KH päättää kehyksestä 20.6.2022.
- Kehyksen valmistelussa tulee pidättäytyä palvelujen laajentamisesta ja palvelutason parantamisesta kunnan heikosta taloustilanteesta johtuen.
- Valmistelun pohjana käytetään lähtökohtaisesti TP2021 lukuja
 - Mikäli toiminnassa on tapahtunut, tai tulee vuoden 2022 aikana tapahtumaan merkittäviä muutoksia, mm. hankintasopimusten indeksikorotusten vuoksi, tulee toimialojen ja liikelaitosten hyödyntää kehystämässä myös vuoden 2022 tilinpäätösennustetta.
- Toimialojen ja liikelaitosten tulee huomioida kehusehdotuksissaan palkkojen yleiskorotusvaraus. Virka- ja työehtosopimukset ovat päättyneet 28.2.2022, jonka myötä palkkoihin kohdistuu korotuspaineita tuleville vuosille. Toimialojen ja liikelaitosten tulee huomioida kehusehdotuksessa yleiskorotusvaraus vuodelle 2023 (suunnitelmavuosien budjetoinnista ohjeistetaan talousarvion laadintaohjeessa toukokuussa)
 - TP2021 henkilöstömenot * 1,5% (vuoden 2022 korotusvaraus) * 1,9 % (vuoden 2023 korotusvaraus)
 - HUOM! Hankehenkilöstön osalta tulee tehdä tapauskohtainen arvio, eikä kehysten pohjana voida suoraan käyttää vuoden 2021 korotettua määrärahaa.

Talousarviokehys 2023 – Käyttötalouden valmistelu

- Sosiaalivakuutusmaksut 2022 (ennakkotieto)
 - Sairausvakuutusmaksu 1,43
 - Työttömyysvakuutusmaksu 2,05
 - KuEL palkkaperusteinen eläkemaksu 16,80
 - KuEL eläkemenoperusteinen eläkemaksu 3,95 (budjetoidaan erillisten ohjeiden mukaisesti)
 - VaEL-maksu 16,26
 - Muut keskimäärin 0,38
 - Yhteensä 20,66%
- Kehyksessä tulee huomioida sote-uudistuksen vaikutukset palvelutuotantoon siirtyvien henkilöiden ja toimintojen osalta

Talousarviokehys 2023 – Sisäiset erät

- Uudet kohteet huomioitava:
 - parannukset + uudiskohteet edelliseen vuoteen verrattuna
- Inflaatiolla huomattava vaikutus vuoden 2023 kustannuksiin.
- Toimialojen ja liikelaitosten tulee huomioida sisäisiin vuokriin korotusta 3 % TP2021-lukuihin verrattuna (korjaus- ja uudiskohteissa saattaa olla myös suurempia korotustarpeita).
- Aleksian hinnoittelun muutokset:
 - Koronasta johtuen Aleksian taseeseen kertynyt huomattavasti alijäämää vuoden 2020 osalta.
 - Alijäämä pyritään kattamaan erillisen kattamissuunnitelman mukaisesti vuosien 2021-2024 aikana. Vuonna 2021 Aleksia ei saanut katettua syntynyttä alijäämää suunnitelman mukaisesti.
 - Edellä mainittujen lisäksi elintarvikkeiden kasvavat kustannukset ja Keusote-yhteistyön loppuminen vähentävät tuloja ja kasvattavat toimialoille kohdentuvia menoja. Aleksian yksikkökustannukset kasvavat ja liikelaitoksen talouden saaminen kestäväälle pohjalle vaatii laajempaa tarkastelua.
 - Toimialojen tulee huomioida 2023 kehusehdotuksessa Aleksian veloitusten osalta 7 % korotus TP2021-lukuihin verrattuna.
 - Aleksia antaa tarkemmat arviot sisäisistä eristä talousarviovalmistelun edetessä.

Talousarviokehys 2023 – Sisäiset erät

- Toimialojen ja liikelaitosten tulee huomioida kehusehdotuksissaan sisäisten ICT-kustannusten osalta noin 5 % lasku vuoden 2021 TP-lukuihin verrattuna.
- Sisäisten erien osalta kyseessä on arviot, jotka tulevat tarkentumaan talousarviovalmistelun edetessä ja vielä talousarviovuoden aikana.
- Sisäisten erien laskenta valmistuu pääsääntöisesti kesän aikana.

Talousarviovalmistelun aikataulu

TALOUSARVIO JA -
SUUNNITELMA 2023 - 2025

LAADINTA-AIKATAULU

Aikataulu 2023				
HUHTIKUU	vko 15	Sisäisten erien budjetointiprosessi käynnistyy		
	vko 15 ->	Investointiryhmä käsittelee tarveselvitykset		
	13.4.2022	Talousarviokehityksen valmisteluohjeen ja sisäisten erien arviointipohjien julkaisu		
	13.4.2022	Palveluiden järjestämissuunnitelman päivittämisen käynnistäminen - ohje + pohjat		
TOUKOKUU	xx.xx.2022	Strategian vuosittavoitteiden valmistelutyön käynnistyminen, ehdotukset annetaan kehityksen yhteydessä		
	Toukokuun alku 29.4.2022/5.5.2022	Toimialakohtaiset neuvottelut (kunnanjohtaja, talousjohtaja)	Neuvotteluissa käydään läpi TP2021, TP-ennuste 2022 + alustava kehusehdotus	
	13.5.2022	FPM syöttöpohjat auki (Varsinainen budjetointi käynnistyy kesäkuun puolessa välissä)		
	16.5.2022	Toimialojen ja liikelaitosten kehusehdotusten määräaika (karsitut kehukset)	Pohja Teams-alustalla	
	17.5-24.5.2022	Kehusehdotukset kunnan johtoryhmässä ja mahdolliset sopeutukset		
	30.5.2022	kv	Valtuuston talousseminaari, kehityksen esittely, talousarvion laadintaohje	
	31.5.2022	jory	Joryn talousarvioseminaari	
KESÄKUU	2.6.2022	Toimialojen ja liikelaitosten talousarvioesitysten laadinta voidaan aloittaa		
	2.6.2022	Talousvastaavien kokous - talousarvion laadintaohjeen läpikäynti		
	13.6.2022	Palvelujen järjestämissuunnitelman materiaalit valmiina toimialojen ja liikelaitosten osalta (palvelutuotantokortit, suoritteet + tekstit)		
	9.6.2022 - 16.6.2022	Esitys investointiesityksistä valmiina		
	20.6.2022	kh	Kunnanhallitus hyväksyy palveluiden järjestämissuunnitelman ja talousarvion laadintaohjeen vuosille 2023 - 2025. Strategian vuosittavoitteiden läpikäynti.	
	21.6.2022	jory	Strategian vuosittavoitteiden valmistelun tilannekatsaus	
	30.6.2022		Investointien käsittely teknisessä lautakunnassa	
ELOKUU	18.8.2022	Talousvastaavien kokous -syksyn aikataulujen läpikäynti		
	23.8.2022	jory	Strategian vuosittavoitteiden läpikäynti. Katsaus toimialojen ja liikelaitosten talousarviovalmisteluun ja vuosittavoitteiden asetantaan.	
			Toimialojen ja liikelaitosten talousarvioesitysten luvut syötetty FPM-järjestelmään	
	5.9.2022		Tekstiosiot kirjoitettu Teams-alustalta löytyviin pohjiin, josta talouspalvelut kokoaa ne yhteenvedoksi.	
SYYSKUU	6.-7.9.2022	Talouspalvelut kopioivat toimialojen/liikelaitosten ta-esitykset talteen ja avaavat uuden syöttöpohjan lauta-/johtokuntien talousarvioesityksille (toimialojen esitykset pohjalukuina)	Tiketti Sarastiaan kopioinnista	
	12.9.2022	Henkilöstöesitykset toimitetaan henkilöstöpalveluihin henkilöstöpäällikkö Leena Ojalalle		
	12.9.2022	Tytäryhtiöiden tietojen palautus talouspalveluihin (talouspalvelut@nurmijarvi.fi)		
	20.9.2022	Toimialojen lausunnot teknisen lautakunnan investointiesityksestä		
	20.9.2022	Toimielinten (lauta- ja johtokunnat) talousarvioesitykset käsiteltynä		
	20.9.2022	Lauta- ja johtokuntien talousarvioesitykset tallennettuna FPM-järjestelmään ja tekstimuutokset tehtynä Teams-alustalle		
	20.-22.9.2022	Talouspalvelut kopioivat lauta- ja johtokuntien ta-esitykset talteen ja avaavat uuden syöttöpohjan kunnanjohtajan talousarvioesitykselle	Tiketti Sarastiaan kopioinnista	
	22.9.2021	Investointiryhmä käsittelee toimielimien lausunnot ja tekee tarvittavat muutokset investointiohjelmaan		
	22.-26.9.2022	Kuntatasoiset käyttötalouden- ja investointitalouden laskelmat sekä tulos- ja rahoituslaskelma		
	27.9.2022	jory	Kunnanjohtajan talousarvioesityksen valmistelu johtoryhmässä	
28.9.-3.10.2022	Toimialat tekevät tasapainotuksesta aiheutuvat tekstimuutokset Teams-alustan pohjiin (K:n talousarvioesityksellä oma kansio)			
LOKAKUU	5.10-14.10.2022	TA-kirjan koostaminen ja lopulliset laskelmat (talouspalvelut)		
	18.10.2022	Kunnanjohtajan ta-esityksen esittely valtuutetuille		
	24.-25.10.2022	kh	Kunnanjohtajan talousarvioesityksen kunnanhallituksessa	
	26.10-3.11.2022	Talousarviokirjan koostaminen; tekstimuutokset ja laskelmat (talouspalvelut). Lähetys jorylle		
	31.10.2022 / 7.11.2022	kv	Kyselytunnilla talousarvion esittely	
	7.11.2022	kv	Kunnanhallituksen talousarvioesityksen jakelu valtuustolle	
MARRASKUU	14.11.2022	kv	Valtuuston kyselytunti. Talousarvion ja veropäätösesityksen esittely	
	16.11.2022	kv	Valtuuston talousarviokäsittely, veropäätökset	
	17.-30.11.2022		Lopullisen talousarviokirjan koostaminen	
JOULUKUU	5.12.2022	kh	Talousarvion täytäntöönpano-ohjeet	
	31.12.2022		Liikelaitosten johtokunnan hyväksyvät lopullisen talousarvion	

Talousarviovalmistelun vaiheistus

Talousarviovalmistelu on vaiheistettu viiteen vaiheeseen (syksyn aikataulut osittain alustavia)

1. Toimialan/Liikelaitoksen kehysperusteinen talousarvioesitys (5.9.2022)
2. Lauta- ja johtokuntien talousarvioesitys (5.9.-20.9.2022)
3. Kunnanjohtajan talousarvioesitys (20.9.-14.10.2022)
4. Kunnanhallituksen talousarvioesitys (24.10-7.11.2022)
5. Valtuuston talousarvio (16.11.-30.11.2022)

Budjetointitasot ja pyöritykset (FPM-budjetoinnissa)

- Tasot samat kuin aiemmin: toimiala -> tulosalue -> tulosityksikkö -> kustannuspaikka -> toiminto/seuranta
- Pyöritykset tehdään käyttötaloudessa 10 euron tarkkuudella, kuitenkin palkat 100 euron tarkkuudella. Investointihankkeet pyöristetään 1 000 euron tarkkuudella.

Talousarviokirjassa esitettävät osat toimialoittain ja liikelaitoksittain + henkilöstösuunnittelu

- Toimialojen suoritteet ja niiden hinnat (linjassa palvelujen järjestämissuunnitelman kanssa)
- Yhteenvetotaulukko keskeisistä muutoksista verrattuna vuoteen 2022, joilla on vaikutusta määrärahoihin ja tuloarvioihin
- Henkilöstösuunnittelua varten toimialat kokoavat erikseen toimitettavaa henkilöstösuunnittelutaulukkoon esitykset uusista vakansseista

Suunnitelmavuosien 2024 ja 2025 budjetointi

- Suunnitelmavuosien budjetoinnissa tulee huomioida NUUKA-ohjelmaan pohjautuvat käyttötalouden kasvurajoitteet, joiden perusteella käyttötalouden nettomenojen (toimintakate) muutos nykyisten talousennusteiden perusteella on kunnan omien toimialojen osalta enintään + 1 % vuosina 2024 ja 2025. Budjetoinnissa tulee myös ottaa huomioon NUUKA-toimenpideohjelman toimenpiteet.
- KVTES:n mukaisten palkankorotusten huomioiminen vuosille 2024-2025
 - Kehyksen henkilöstömenot pohjana
 - Vuosi 2024: Kehyksen henkilöstömenot * 1,3 (korotusten vaikutus 6 kk)
 - Vuosi 2025: Kehyksen henkilöstömenot * 2,6 (vuoden 2024 vaikutus) * 1, (vuoden 2025 arvioitu vaikutus)
- Sisäisissä erissä käytetään samoja kustannustasoja kuin vuoden 2023 kehyksessä
 - Sisäisten erien vastuuyksikön tulee huomioida todelliset kustannusmuutokset suunnitelmavuosien ulkoisissa erissä, mutta samoja muutoksia ei viedä sisäisiin eriin
 - Sisäisten erien budjetointi vaatii kaksi osapuolta ja näiden erien netto on kuntatasoisesti aina nolla. Näin vältetään mahdolliset kuntatasoisia laskelmia vääristävät budjetointivirheet, mutta kustannustason muutokset tulevat kuitenkin huomioitua.
- Suunnitelmavuosien budjettiennusteen tulee perustua todellisten kustannusmuutosten arviointiin. Siten tuotto- ja kululajien korottamista kiinteillä prosenteilla tulee ehdottomasti välttää. Indeksikorotuksia voidaan hyödyntää laskennassa siltä osin, kun todelliset kustannusmuutokset seuraavat selvästi indeksejä esim. ostopalveluita koskevat hankintasopimukset, joissa vaihtuvat sopimushinnat on sidottu indeksimuutokseen.

Strategian vuositavoitteet

- Uuden kuntastrategian vahvistamisen myötä talousarviossa esitettävien strategisten vuositavoitteiden asettamisprosessia ja aikataulua muutetaan kuntaemon osalta.
- Strategian vuositavoitteiden asettamisesta annetaan erilliset ohjeet toimialoille ja liikelaitoksille. Valmistelutyö on tarkoitus käynnistää toukokuun aikana ja alustavat ehdotukset esitellään talousarviovalmistelun edetessä.
- Valtuusto vahvistaa talousarviossa tytäryhteisöille omistajapoliittiset tavoitteet. Tytäryhteisöt toimittavat aikataulun mukaisesti kunnalle talousarvion ja –suunnitelman (tulos- ja rahoituslaskelma, investointisuunnitelma) sekä toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuosille 2024-2025.
- Tytäryhteisöjen tulee esittää ainakin seuraavat kannattavuutta, maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta kuvaavat tunnusluvut: liikevaihto ja sen muutosprosentti, omavaraisuusaste, investointien tulorahoitusprosentti, lainakanta-arvio vuoden lopussa euroa ja per asukas. Nurmijärven Sähkö Oy:n osalta osinkotavoite säilyy nykyisellään. Johtoryhmä koordinoi strategian vuositavoitteiden laadintaa.

Talousarvioon liittyvä päätöksenteko ja asianhallinta

- Talousarvion asianumero Rattaassa: 988/02.02.00/2022 – Nurmijärven kunnan talousarvio 2023 ja taloussuunnitelma 2024-2025
- Asianumeroa käytetään toimielinten talousarviota koskevassa päätöksenteossa.

Nurmijärvi

Lisätietoja talousarvion valmistelusta:

Erno Kontio
va. talousjohtaja